

Zkušenost „se sebou“

Tzv. zkušenost nemůžeme omezovat na zkušenost smyslovou (jak se to často děje), ale můžeme mít zkušenosti nejrůznější. Čísla např. nemůžeme „vnímat“ žádným smyslem, ale při výuce počítání (a později v matematice) postupně získáváme rozsáhlé zkušenosti. Ale poměrně často se můžeme setkat s termíny jako „náboženská zkušenost“ nebo dokonce „metafyzická zkušenost“, přičemž zřejmě nejde jenom o zkušenost s náboženstvím (eventuelně zbožností), ale dokonce s „Bohem“ nebo „božstvím“, ani o zkušenost s různými metafyzickými systémy, ale o zkušenost s metafyzickými „skutečnostmi“, tj. se skutečnostmi, které jsou různými metafyzikami tématizovány. Docela zvláštním druhem zkušenosti je však zkušenost se sebou, se svým „já“: tady jsem já jednak subjektem, bez něhož by k žádné zkušenosti nemohlo dojít, a zároveň (resp. nadto, vedle toho) právě přezkoumáváním vlastních činností, vlastní aktivity v reflexi musím rozlišovat, co z toho, co jsem udělal a vykonal, na sobě nese známky vnějších skutečností, které jsem svou činností ovlivnil a změnil, a naopak co na sobě nese stopy mého „já“, mého subjektu, tj. mé vlastní „povahy“. To nemusí vždycky a nutně znamenat, že tak získávám svou zkušeností se sebou jen povědomost o své předmětné, vnější stránce, eventuelně že sám sebe – ačkoli jsem subjekt tohoto zakoušení a poznávání – zakouším a poznávám sebe jako „předmět“, tedy „objekt“, přičemž ovšem „já“ jako objekt“ není nikdy celým „já“, neboť subjekt není pouhým objektem, tj. nevyčerpává se svou objektní stránkou. Právě když „sebe“ chápeme jako subjekt, míníme to tak, že v tomto případě zejména subjekt „já“ je přímo ex definitione „non-objekt“, „ne-předmět“.

(Písek, 130508-2.)